

Perfektion

- FRÅN SVENSKA V

Efter 30 år i branschen levererar högtalarkonstruktören Reidar Persson äntligen slutgiltiga (?) modellen av Grand Dimension. Peter Westberg har följt hifi-veteranen bakom märket Respons och hans strävan efter det perfekta ljudet. Text Peter Westberg Bild H&M

För snart tjugo år sedan fick jag en privatlektion i Reidar Perssons kunskaper i högtalarbygge, en minst sagt imponerande demonstration som ägde rum i en hifi-affär i Stockholm. Sedan dess har Reidar modifierat och förbättrat sina konstruktioner otaliga gånger och senaste verket är således en ny version av topphögtalaren Respons Grand Dimension.

Reidar började redan 1975 sina första försök med högtalarbyggande. Fem år senare hade han fulländat sina konster till en sådan nivå att han kände sig mogen för att våga lansera sin första kommersiella högtalarmodell. Debuten kallades Ränesans och modellen hade en pyramidformad grunddesign och denna grundidé har sedan följt Reidar genom årens lopp. Han har förvisso då och då introducerat andra typer av högtalare, men har alltid återkommit till ursprungstanken om ett pyramidformigt högtalarkabinett. 1983 såg den första generationen av Respons Loudspeakers dagens ljus i och med lanseringen av Respons Grand. Här fanns pyramidformen men också användandet av separata högtalarkammare, ett för mellanregister/diskantdelen och ett för basdelen.

Reidar fick även fina lovord från tidningen Stereophile vid CES-mässan i Las Vegas och har sedan dess utvecklat något av en kultstatu i USA.

Vad står då Reidar Persson för, vid sidan av pyramidformen och separata kabinett? Hans personliga ljudfilosofi är att återskapa värmen, kroppen och förtjusningen av ett levande musikuppträdande. En högtalare ska bara spegla det inspelade ljudet och inget får läggas till eller dras ifrån, menar han.

Ja, det senare har vi väl hört förut, men en käpphäst hos Reidar förtjänar uppmärksamhet, nämligen påståendet att alla frekvenser ner till basområdet skall reproduceras till korrekt nivå. Han menar att många högtalare idag överdriver diskant- och mellanregisterområdena, med följden att den tonala balansen blir skev och de dynamiska kontrasterna blir lidande. Han är också medveten om att fel-

konstruerade högtalare kan verka övertygande kortsiktigt, men de ger fort upphov till lyssningströtthet, säger Reidar. Utan korrekt basåtergivning saknar alla typer av högtalare värme, kropp och naturlig klangkaraktär, vilket är ett viktigt påstående i Reidars konstruktionsfilosofi – att det tar många år av

lyssning och testande för att kunna förvärva kunskapen om hur man bygger en högtalare som är naturligt balanserad.

Enligt ett uttalande på Respons egen hemsida, skaffade sig Reidar själv insikter om det naturliga "liveljudet" när han regelbundet varje vecka besökte Göteborgs konserthus. Han hade till och med egen plats bokad där och han var under en följd av år en frekvent besökare i diverse andra konserthus i Europa, bland annat Royal Albert Hall och Berwaldhallen.

Högtalarnas delningsfilter är en annan mycket viktig parameter hos Reidar Persson, som är bland de svåraste att bemästra enligt honom. Perfektion kan endast nås genom användningen av de bästa komponenter, därför använder han bara 1 procent polypropylenkondensatorer, kvalitetsmotstånd, luftflindade spolar och speciellt kablage. Respons-högtalarnas bafflar är så små som möjligt och täckta med absorberande filt för att minska baffelreflexioner och själva högtalarkabinettet är byggda så att de skall vara maximalt tysta för att hindra resonanser som kan färga ljudet. Lådorna dämpas med viskoelastiskt lim, något som Reidar var först med att använda vid sammanfogningen av MDF-skivor. Ser man på högtalarelementen så använder han sig uteslutande av enheter med mjuk upphängning, då de enligt honom bäst återger mikrodetaljer. Ja, det här var väl Reidar Persson och Respons i ett nötskal!

Den nya Respons Grand Dimension kan sägas vara en syntes av Reidars designfilosofi, vunnna erfarenheter och nya komponenter. Grand D är ett par rejäla biffar med en matchvikt på 85 kilo vardera och högtalarna levereras dessutom med ett ytterst elegant träfaner. Det är fråga om en 3-vägs golvstående basreflexdesign, där själva kabinettet är en 50-millimeters så kallad sandwichkonstruktion.

"Perfektion kan endast nås genom användningen av de bästa komponenter"

"Många
högtalare
idag överdriver
diskant- och
mellanregister-
områdena"

ÄSTKUSTEN

Lädväggar på en halv decimeter är ytterst väl tilltaget och lådan är otroligt väldämpad, vilket man märker genom ett knackprov.

Ser vi till elementbestyckningen har man valt Scan-Speaks superdiskant, den så kallade ringradiatorn, i 1-tumsutförande för hanteringen av diskantområdet. Mellanregisterelementet är Scan-Speaks populära 5-tumsvrästing med skuren (sliced) papperskon.

Även baselementet kommer från vårt södra grannland och Scan-Speak. Det är en ny prestigebas på 10 tum kallad Revelator, som har mindre uppbyggnader och lägre grundresonans. Tidigare hade samma firma en 10-tummare betecknad 8565 med kon av coatat papper och en resonansfrekvens på 19 hertz. Revelator-10:an besitter flera klara förbättringar i förhållande till

gamla, välpresterande 8565:an, såsom större magnetkraft, bättre upphängning och längre slaglängd, men resonansfrekvensen ligger fortfarande kvar på 19 hertz.

En av Reidars stora käpphästar är som sagt delningsfiltret, som han lägger ner otrolig möda på och i Grand D är det en självklarhet. Brantheten är hela 24 dB per oktav akustiskt och man kan gott säga att det är komplext. Detta är nödvändigt för att uppnå en jämn ljudnivå i de olika delarna av frekvensområdet. Komponenterna är av högsta kvalitet, Reidar använder sig till exempel av kopparfoliespoler och nollresistansvarianter där motstånden är av högsta kvalitet. Kondensatorerna är ett kapitel för sig – de specialbeställs av Reidar från amerikanska MIT. Tennfoliekondningar presterar

ett mycket rent, dynamiskt och detaljrikt ljud utan färgningar. Grand D har dessutom separata kammare för diskant/mellanregister och basområdet, där basreflexporten sitter längst ner på fronten. En sak värt att lägga extra märke till är fildämpningen på fronten runt diskant och mellanregisterenheterna.

Viktiga målsättningsdetaljer hos konstruktören var som angivits naturligheten, att en högtalare skall återskapa levande musik och alla frekvenser från topp till botten med korrekt, jämn balanserad nivå. Lever han upp till detta?

Absolut, och det med råge. Jag har sällan hört en högtalare prestera ett så fantastiskt homogent och naturtroget ljud som Respons Grand D i praktiken gör. Det som omedelbart slog mig vid första provlyssningen var

>>
Vänd!

Högkvalitativa och firmatypiska element från Scan-Speak: ringradiatorn och det "skurna" mellanregistret.

+ Härligt hantverk
Naturlig klang
Dynamiska och tidskorrekta
Överlag: MYCKET bra ljud!

- Långt ifrån gratis

= Ett par extremt genomarbetade och uppenbart tålmodigt framlyssnade högtalare med högsta kvalitet i alla avseenden.

3 snabba

- Rakt igenom högkvalitativa element
- Påkostad och genomarbetad filterlösning
- Helt och hållet utvecklade och tillverkade i Sverige (förutom de danska elementen...)

Respons Grand Dimension

Pris 140.000 kr/par
Princip 3-vägs basreflex
Bestyckning 1-tums diskant, 5-tums mellanregister, 10-tums bas
Angivet frekvensomfång 28–40.000 Hz (-3 dB)
Nominell impedans 4 ohm
Angiven känslighet 86dB
Mått (BxHxD) 43,6x112x54,5 cm
Vikt 85 kg
Info Respons Loudspeakers, tel 0304-672 176, www.responsaudio.com

förtjusningen och känslan i musiken och det levande inspelade framträdandet.

Basområdet är i sig väl värt en egen mäsna på grund av det kompetenta baselementet, och i Respons Grand D får det möjlighet att blomma ut till full potential. Grand D går verkligen bra ner på de stora djupen och ger en rapp, stram bas med bra kontroll och utmärkt nyanseringsförmåga. Här finns all den tyngd och pondus man önskar från en fullskalig högtalare av den här typen. De omtalade dynamiska kontrasterna är också särskilt imponerande i mellanbas/övre basområdet, där den lilla blemma som finns i bottenregistret manifesterar sig allra längst ner, där kontrollen och stramheten är svagare. Basen är här en aning blötare och mindre kraftfull, men huvudsaken är att Grand D har en kraftfull basåtergivning med osedvanlig linjäritet och kontroll.

Respons Grand D är säkerligen det bästa högtalarbygge konstruktören Reidar Persson presterat under sina 30 år i branschen, vilket beror på en rad faktorer: De utmärkta högtalarelementen, de fina filterkomponenterna och att Reidar har lyckats att förena sina konstruktionsidéer och erfarenheter.

Slutresultatet är inget mindre än en högtalare som excellerar i homogen naturlighet. Grand D levererar en kaskad av detaljer, dynamisk kontroll och berömvärd 3-D. **NAM**

>> forts.

Grand D:s holografiska egenskaper, där man upplever ett luftigt jättepanorama, fullt i likhet med de bästa dipolkonstruktioner. Ljudbilden skälvdde och andades på ett både imponerande och naturtroget sätt med härlig livekänsla som följd. Klangligt är Grand D relativt neutral, men kanske minimalt åt det mörka (läs varma) hållet, vilket jag personligen upplever som något positivt, och helt klart är att föredra jämfört med det motsatta.

En annan egenskap hos denna storartade högtalare är den totala tystnaden mellan tonerna, eller för att tala med Josef Svalanders terminologi, intertransienttystnaden, vilket ger en vink om att konstruktören har lyckats mycket bra både med dämpningen av högtalarchassiet och med utformningen av delningsfiltret. Återigen lever Reidar upp till vad han lär.

Andra sidan av samma mynt, när vi talar om homogen ljudnivå i hela det verksamma registret, är att de dynamiska kontrasterna återges på ett mer påtagligt och korrekt sätt.

Dynamikinslagen i musikmaterialet återges minst sagt imponerande och transientuppsatsernas rapphet gör att den spelade musiken förlänas en härlig nerv och intensitet som ligger nära det man kan få uppleva vid vissa

levande uppträdanden. Ja, återigen har vi en del av den där så eftersträvsvärda naturligheten. Den dynamiska kontrastvilligheten är dominerande i alla delarna av Grand D:s verksamma frekvensområde och det måste tilläggas att högtalarna är ena överdängare på att exakt och skarpskuret fokusera såväl röster som instrument så att lyssnaren lätt urskiljer musikerna och solisterna.

Tittar vi på de olika delarna av frekvensregistret, så måste man påpeka att diskantområdet hanteras av Scan-Speaks superdiskant – ringradiatorn. Detta i och för sig oerhört detaljrika element har jag i vissa högtalarbyggen upplevt som en aning hårt och överenergiskt. I Grand D:s fall upplever man det översta registret som detaljerat, skimrande med välupplösta detaljer i luftig omgivning. Trots att de dynamiska kontrasterna är av hög karat blir aldrig diskantåtergivningen hård eller påträngande, utan snarare detaljerat balanserad.

Det viktiga mellanregistret präglas av en naturlig klangriktighet vilket innebär att röster återges med alldeles rätt kropp, värme och klang även i de minsta nyansskiftningar. Rätt uttolkning av det jag säger är att mellanregistret är så differentierat, välfokuserat och välupplöst man kan önska. Dygderna i detta område är givetvis en viktig kugge i Grand D:s utmärkta förmåga att återskapa